

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಪ್ರಸನ್ನ

ಸಂಶೋಧಕರು

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

Article Link: <https://aksharasurya.com/2024/04/prasanna.php>

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10938139>

ABSTRACT:

ಎರವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ವಿರಾಜಪೇಟೆ ಮತ್ತು ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದ್ದು ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಬಳಿ ತಿತಿಮತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಎರವರ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಾಡಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹಾಡಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿಗೆ ಈ ಹಾಡಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆತಂಕದಲ್ಲಿವೆ. ಯಾವುದೇ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ಅವರುಗಳು ಕಾಡನ್ನು ದೇವರಂತೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಈ ಮೂಲಕ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕಾಡನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ವಾಸವಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದಲೇ ಕಾಡುಗಳೆರ ಹಾವಳಿ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯದೊಳಗಿರುವ ಔಷಧಿಯ ಗುಣದ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಿಡಗಳು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂಪತ್ತಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಎರವರಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆ, ನವನಗರಿಕತೆ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಕೆಲವು ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಇವರು ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಬಡಜನರ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಕೆಲವು ನೀತಿಗಳು, ಹಲವಾರು ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು ಇಂತಹ ಎರವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ತಲುಪದೇ ಇರುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ, ಬರುತ್ತಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಪಟ್ಟಭದ್ರಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಇದ್ದರೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

KEYWORDS:

ಕುಮ್ಭಿ ಬೇಸಾಯ, ಪುನರ್ವಸತಿ, ಹಾಡಿ, ಆಶ್ರಮಶಾಲೆ, ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ, ಲ್ಯಾಂಪ್ ಸೊಸೈಟಿ, ಕಿರು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು.

ಈ ಹಿಂದೆ ಎರವರು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮ್ಮಿ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮಗಾಗುವಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರದಲ್ಲಿ 2006ರ ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ತಂದ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಜನರು ಹಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಬಲ ಇದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಉಳಿದಂತೆ ಶೇಕಡ 90ರಷ್ಟು ಭಾಗ ಯಾವುದೇ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಕೇವಲ ಅವರೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಳೆಯದಾದ ಮುರಿದು ನಿಂತಿರುವ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ತಾವು ಈ ಹಿಂದೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಷ್ಟೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಈಗ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಈಗಾಗಲೇ ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ಪಡೆದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡುಗಳಿಂದ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡ ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದರೆ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉಪಟಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಹಾಕಿದ ಶ್ರಮ, ಮಾಡಿದ ಖರ್ಚು ಯಾವುದೇ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಬೆಳೆದ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕೃಷಿ ಕೈಗೆ ಸಿಗದೆ ಎರವರು ಪರದಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಇವರು ಈ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪಹರೆಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಜೊತೆಗೆ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಸಿ, ಬೆದರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣುತಪ್ಪಿಸಿ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳು ಲಗ್ನಿಯಿಟ್ಟರು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಸರ್ಕಾರದ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ನೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಾಡಿಯ ಜನರು ಹೊರಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಪಡೆದು ಕಾಡು ಅಗಲಿದ್ದಾರೆ ಉಳಿದವರು ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ, ಬಿಡಲು ಆಗದೇ ಪರದಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಇಂದಿಗೆ ಕೇವಲ ಕೊಡಗಿನವರಂತೆ ಒಂದಷ್ಟು ಕಾಫಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಆದಾಯವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಹಲವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಕೊಡಗಿನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಕೊಡುವಷ್ಟು ಕೂಲಿಯನ್ನು ತಾವು ಪಡೆದು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದು ಇವರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೂಲಿ ಮಾಡುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಇವರು ಈಗ ಹೊಂದಿರುವುದು

ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಹೀಗೆ ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಹೋಗಿ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಖ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಎರವರು ಅಲ್ಲಿಯ ನಾಗರಿಕ ಜನರ ಜೀವನದ ಮೋಜು, ಒಳ್ಳೆಯ-ಕೆಟ್ಟ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡಂತ ಇವರು ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಡಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಾಗದೆ ಹಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಡೋಲಾಯಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ. ಬೀಡಿ, ಸಿಗರೇಟು, ಗುಟ್ಟಾ ಹಾಗೂ ಮದ್ಯಪಾನ ವ್ಯಸನಿಗಳಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಗಸರು ಬಲಿಯಾಗಿರುವುದು ದುರಂತ.

ಮುಂದುವರೆದು ತಾವು ಹೀಗಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ದುಃಖಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾದರು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲಿ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸುವ ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತಾವು ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಆದರೆ ಈ ಕಡೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ ಎರವರ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹಲವು ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯದೆ ಹಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿಯಲಾಗದೆ ಇತ್ತ ನಾಗರಿಕರೊಂದಿಗೆ ಬದುಕುವುದನ್ನು ಕಲಿಯದೆ ಅರೆಬರೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರವಂತೂ ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಯಂತಹ ಹತ್ತು ಹಲವು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಂದರು ಅಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಪೋಷಕರಾದ ಎರವರ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದೆಯೋ ಅಥವಾ ಎರವರ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಶ್ರಮ ಶಾಲೆಗಳು ಖಾಲಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿವೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಎರವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ದುರ್ಗತಿಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಹುದು.

1. ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ 2006 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿತು ಆದರೆ ಇದು ಹಾಡಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೂ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಯಾರು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವವಿದ್ದರೋ ಅಥವಾ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಪಡೆದವರಿದ್ದರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಯೋಜನೆ ತಲುಪಿತು.
2. ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ಪಡೆದವರನ್ನು ಪುನರ್ವಸತಿ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಡನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

3. ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ ನಿಯಮದಂತೆ ಲ್ಯಾಂಪ್ ಚೀಟಿ ಅಥವಾ ಪಾಸ್ ಇದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನಿಯಮವಿರುವುದು.
4. ಎರವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸೇರಿದಂತೆ ಹಾಡಿಗಳು ಇರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಇರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಕಾಲಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೊರತೆ ಇರುವುದು.
5. ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಕಷ್ಟು ಯೋಜನೆಗಳು ಎರವರ ಹಾಡಿಗಳನ್ನು ತಲುಪದಿರುವುದು.

ಎರವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಅವರ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಅಗತ್ಯ ಕ್ರಮಗಳು.

1. ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರಿಗೂ ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ನೀಡಿ ಜಮೀನನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.
2. ಅವರು ವಾಸಿಸುವ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅರೆಬರೆಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಅವರು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.
3. ಎರವರು ವಾಸಿಸುವ ಹಾಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಕಾಲಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದು.
4. ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಅವರುಗಳು ಕಿರು ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವರ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.
5. ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಅರಣ್ಯ ರಕ್ಷಕ ಹುದ್ದೆಯಂತಹ ಹಲವು ಸರ್ಕಾರಿ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಈ ಹಾಡಿಯ ಜನರಿಗೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಸಮಾಜಮುಖಿ ಎಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು.
6. ಈಗಾಗಲೇ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ಎರವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರಿಗೂ ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ. (1993). ಕೊಡಗು ಗೆಜೆಟಿಯರ್. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯ. ಬೆಂಗಳೂರು.
2. ಶಿರೂರ ಬಿ.ವಿ. (2012 ಐದನೇ ಮುದ್ರಣ). ಸಂಶೋಧನ ಸ್ವರೂಪ. ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶನ. ಬೆಂಗಳೂರು.
3. ಸಿದ್ದಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ ಆರ್., ಮಾದೇಗೌಡ ಸಿ. & ಹರೀಶ್ ಆರ್.ಪಿ. (2008). ಅನುಸೂಚಿತ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳ (ಅರಣ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ) ಕಾಯಿದೆ-2006. ಏಟಿ ಪ್ರಕಾಶನ. ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ಹರೀಶ್ ಪಿ.ಎನ್. (1993). ಎರವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ. ಬೆಂಗಳೂರು.
5. ಹರೀಶ್ ಬಾಬು. (2019). ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಗಿರಿಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ. ಬೆಂಗಳೂರು.